

Ethvert Menneske er vor Næste

Taler

Hans Holmboe

Dato

9 september 1842

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om jødeparagrafen i Grunnloven

- 1 Skjøndt alle Talere have yttret sig for Indstillingen, troer jeg dog af forhen
faldne Yttringer om, at dette er en Sag, hvorom Enhver iforveien har opgjort sin
Mening, saaat Voteringen derfor gjerne kunde foregaae uden Debat, ikke at
turde være uden Frygt for Udfaldet, hvorfor jeg anseer det for en
5 Samvittighedspligt ogsaa at udtale min Mening. Det er dog muligt, at der endnu
kan være nogle Vakilende, som kunde lade sig bevæge.

- Her er ikke Tale om hvad der er Sandhed og hvad der ikke er det; men det er
blot Fordommene man har at bekjæmpe. Disse ere to Slags: religiøse og
10 statsøkonomiske.

- De Første ere tilstrækkelig oplyste og gjendrevne af Kommiteen. Vanskeligt er
det dog ikke at forklare hvorledes de ere opstaaede. De skrækkelige Forfølgelser,
Jødefolket har lidt, har optændt zelotiske Jøders Had mod Forfølgerne, og
15 forledet dem i at fremsætte Læresætninger, der stode i Strid mod Moralen.
Disse, der vare svundne med Forfølgelsen, stode nu kun igjen som
Skrækkebilleder, hvorfor man imidlertid fordømte det hele Folk. I vort Land
har man vel ingen selvstændig Erfaring, men at Fordommen ogsaa her har
rodfæstet sig, er naturligt, da Landets Lovgivning jo har stemplet den jødiske
20 Nation som en Pest, man maatte sky.

- For disse Fordomme, som kun de Oplyste har kunnet bortmane, har vel heller
ikke Disse været saa ganske fri. Ja selv i et af Foredragene i dag har jeg troet at see
Spor heraf. Jeg ytrer dette, udtalende min Overbeviisning, men ogsaa
25 overbeviist om, at dette ikke vil eller kan blive optaget som nogen Fornærmelse.
Embedsmændene kom herop fra Danmark, og maatte have Formodningen for
sig om at være oplyste Folk; men hvorledes kunde de virke mod Fordommene,

naar de selv havde inddrukket disse ved paa Regentsen fordømmte kun at stifte
30 Bekjendtskab med Udskuddet af Nationen, med Schakkerjøderne? Som et
Exempel kan jeg anføre den afdøde Olding Niels Herzberg, der interesserede sig
saa varmt for Forslaget, men som selv erklærede, at han med Vanskelighed havde
kunnet frigjøre sig for de Fordomme mod Jøderne, som vare opstaaede hos ham
i hans Studenterdage.

35 Men i vor Tid har man mangfoldige Beviser paa, at der ikke er noget i
Almindelighed at udsætte paa Jødernes Færd i Lande, f. Ex. i Sverige og
Danmark, hvor man behandler dem paa sømmelig Viis. De beskyldes vel for
Ulyst til nyttige Foretagender, men man glemmer, at man paa samme Tid har
40 negtet dem Lov til at beskæftige sig som andre Mennesker. De vise
Paatrængenhed i sin Karakter, siger man; ja vel Schakkerjøden maaske, som vil
blive af med sine gamle Sager.

Hvad forøvrigt angaar de statsøkonomiske Grunde, som man har opstillet mod
45 Jødernes Optagelse, da ere de fordømmte hentede fra Børskomiteernes
Betænkninger. Men disse ere saa sneverhjertede, saa svage, saa modsigende, at de
virkelig verken synes mig Gjendrivelse værdige eller at være i nogen Maade værd
at reflektere paa. De frygtede saaledes t. Ex. for Jødernes fordærlige
Indflydelse paa Handelen. Men man fandt ogsaa der, at det ikke egentlig var
50 med Indførselshandelen Jøderne vilde beskæftige sig og yttre sin fordærlige
Indflydelse paa, heller ikke paa Udførselshandelen var det og heller ikke paa
Fragthandelen - men paa hvilken Handel da? For at forkaste Erklæringer, der
indeholde saadanne Modsigelser, behøver man ikke just at være Handelskyndig.
Man frygtede maaske Jødernes skadelige Indflydelse paa Sølvhandelen; hvis det
55 imidlertid var det, man var bange for, at Jøderne skulde stjæle Sølv fra
Sølvværket, da var der Jøder nok før i Nummedal og Sandsvær.

Her er derhos ikke blot Spørgsmaal om det Gavnligt og Hensigtsmæssigt. Der
gives Tilfælde, hvori man maa tage Fornuften fangen under Troens Lydighed.
60 Bibelen nyder vel ikke megen Agtelse i vor Tid, men dog mer end Kramers
Regnebog. Om Jødernes Bibel maa man her ikke spørge, men om vor, de
Kristnes Bibel, og deri staaer skrevet, at vi skulle elske vor Næste og handle mod
ham som vi ville, at han skal gjøre mod os selv. Man vil heller ikke fornægte
Evangeliets Lære, at ethvert Menneske, altsaa ogsaa Jøden, er vor Næste, og da
65 haaber jeg, at man vil forene sig om at udslette af Grundloven et Forbud, der
strider mod Kristendommens første Læresætninger, og hvis Bibeholdelse, efter at

dets Ophævelse nu er foreslaet, maa geraade Nationen til Vanære og vil
brændemærke den i Udlandets Øine.

70

Taleren endte med at oplæse en (fra Galleriet skreven) Meddelelse fra
Wergeland, hvori denne bad bemærket, at der ved sidste Naturforskermøde i
Stockholm var blevet vakt Spørgsmaal om, hvorledes der ved det næste, der var
berammet til Afholdelse i Kristiania, skulde forholdes med Naturforskere af den
75 mosaiske Tro. Disse skulde have erklæret, at de før vilde undlade at komme, end
de vilde underkaste sig Ydmygelsen af at maatte søge Leide.

Kilde

Storthings-Efterretninger 1836-1854, bd.2. Christiania 1893, s. 120-121.

80

Emner

Innlegg i Stortinget, Lovgivning, Norsk historie

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/ethvert-menneske-er-vor-naeste>

85

90

95

100

105